

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н КАРАЗІНА

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни «Фінансовий менеджмент»

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ _____ **МАГІСТР** _____
(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»
(код та найменування спеціальності)

Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр
Форма навчання: денна, заочна

Харків 2018

1. Мета та завдання навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Нормативний курс «Фінансовий менеджмент» є обов'язковою дисципліною за навчальними планами спеціальностей спеціальності «Бізнес - адміністрування».

В умовах формування ринкової економіки в Україні фінансовий менеджмент набуває все більшої актуальності, оскільки в управлінні підприємством зміщується акцент з управління тільки виробничого до управління фінансами, адже зберегти міцні ринкові позиції в умовах досить жорсткої конкуренції можна, спираючись на ефективний фінансовий менеджмент. Дисципліна «Фінансовий менеджмент» є базовою для підготовки магістрів галузі знань «Специфічні категорії». Її зорієнтовано на засвоєння сучасних методів управління фінансами суб'єктів господарювання. «Фінансовий менеджмент» є науковою дисципліною, яка вивчає комплексну систему принципів і методів розроблення й реалізації управлінських рішень, спрямованих на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства й організацію його грошових потоків з метою досягнення оперативного- тактичних та стратегічних цілей.

Мета: надання студентам поглиблених знань із питань фінансового управління підприємствами різних організаційно-правових форм та різних форм власності в умовах ринкової економіки, формування теоретичної та методологічної бази, необхідної для вільного володіння сучасними методиками стратегічного та оперативного-тактичного фінансового менеджменту, а також опанування основних підходів щодо вибору, обґрунтування та реалізації найбільш ефективних фінансових рішень у процесі управління

Завдання: допомогти майбутнім спеціалістам сформувавши комплексне розуміння механізму управління фінансами підприємств, навчити правильно застосовувати методичний інструментарій фінансового менеджменту, опанувати методіку розроблення фінансової стратегії діяльності підприємства з урахуванням його фінансово-економічного стану та становища на ринку, сформувавши вміння застосовувати системний підхід при розробленні політики управління прибутком, інвестиційної політики, політики управління активами підприємства, при визначенні вартості капіталу та оптимізації його структури, а також навчити правильно та своєчасно застосовувати інструменти антикризового фінансового управління. Курс «Фінансовий менеджмент» тісно пов'язаний із такими дисциплінами, як «Мікроекономіка», «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Інвестування», «Економічний аналіз», «Бухгалтерський облік», «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» та ін.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стратегічне та оперативного-тактичне управління фінансами підприємств різних організаційно-правових форм та різних форм власності, спрямоване на максимізацію

фінансових результатів діяльності підприємства та максимізацію добробуту власників підприємства.

2. Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності:

Синтез та аналіз - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу економічних процесів, явищ, механізмів та розуміння їх причинно-наслідкових зв'язків, вміння пристосовуватись до нових умов та ситуацій, організація, планування та прогнозування результатів наукових досліджень

Етична та педагогічна – застосовувати ефективні прийоми і методи викладання економіки, вміння навчати себе та інших, активно впливати на процес розвитку і саморозвитку соціально-ціннісних характеристик особистості

Креативність – здатність генерувати нові ідеї, здійснювати пошук альтернативних рішень інноваційного спрямування з метою освоєння фінансових інвестицій.

Комунікаційні навички – здатність вільно використовувати іноземні мови, засіб професійного спілкування з людьми, володіння навиками публічної і наукової риторики, уміння правильно і грамотно будувати комунікації з орієнтацією на громадську корисність та особисту вигоду

Особистісний компонент – здатність вчитися і бути сучасно навченим, здатність бути критичним і самокритичним, формувати почуття особистої відповідальності, наполегливість, гнучкість, енергійність, упевненість в собі, ініціативність

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Науково - дослідна діяльність – здатність до обробки, аналізу та систематизації інформації з теми дослідження, вибір методів і засобів вирішення задач дослідження, розробка теоретичних і економетричних моделей досліджуваних процесів, явищ і об'єктів, які відносяться до професійної діяльності, вміння оцінювати і інтерпретувати отримані результати

2. Організаційні навички – здійснення фінансової, банківської та страхової діяльності із врахуванням умов ризику, прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах, вміння організувати власний бізнес і досить успішно здійснювати функції, пов'язані із його веденням.

3. Комерційна складова – здатність до генерування прибутку та створення чогось, що володіє вартістю, отримання в нагороду грошей та непередбачуваного доходу, вміння поєднувати різні види фінансової, банківської та страхової діяльності з метою отримання найбільшої вигоди, вміння знаходити і здійснювати спонсорство.

4. Інноваційна діяльність – здатність здійснювати пошук і вивчення нових можливостей, створення чогось нового в контексті дослідницької роботи, уміння об’єктивно оцінювати та аналізувати наслідки впровадження інновацій для організації та галузі.

5. Аналітична складова - здатність до підготовки аналітичних матеріалів для оцінки в галузі економічної політики, здатність аналізувати та використовувати різноманітні джерела інформації для проведення економічних розрахунків, здатність складати прогнози головних фінансово-економічних показників діяльності підприємства, банку та страхової організації

6. Проектно-економічна діяльність – здатність до самостійної підготовки завдань і розробки проектних рішень з врахуванням фактору невизначеності, здатність оцінювати ефективність проектів, здатність розробляти стратегії поведінки економічних агентів на різноманітних фінансових ринках, в тому числі і міжнародних.

3. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

1. Планувати та управляти часом при проведенні досліджень.
2. Проводити дослідження, генерувати нові ідеї, здійснювати інноваційну діяльність.
3. Демонструвати навички самостійного прийняття рішень, бути лідером, нести відповідальність за стратегічний розвиток команди.
4. Позитивно сприймати необхідність діяти на основі професійних етичних міркувань (мотивів).
5. Використовувати навички ведення переговорів та розв’язання конфліктів в професійній діяльності та при проведенні досліджень.
6. Проявляти вміння працювати в команді, мотивувати та управляти роботою інших для досягнення спільної мети.
7. Оцінювати сучасний стан фінансів, банківської справи та страхування і приймати обґрунтовані рішення.
8. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток.
9. Обирати методи адаптації та напрями використання міжнародних стандартів та нормативів в професійній діяльності.
10. Розробляти проекти у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.
11. Демонструвати навички спілкування в професійних і наукових колах іноземними мовами.
12. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

13. Вміти обґрунтовувати напрями удосконалення фінансової і монетарної політики.
14. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
15. Демонструвати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
16. Обґрунтувати управлінські рішення у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність.
17. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.
18. Адаптувати положення та методи дослідження інших наук для розв'язання професійних та наукових задач у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
19. Систематизувати та аналізувати інформацію для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
20. Розробляти завдання для проектування інформаційних систем в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- сутність, методологію, інструментарій та принципи фінансового менеджменту;
- систему інформаційного забезпечення фінансового менеджменту та її користувачів;
- основні напрямки політики управління прибутком підприємства та етапи її розроблення в межах стратегічного та оперативно-тактичного фінансового менеджменту;
- особливості визначення вартості всіх елементів капіталу підприємства та вплив структури капіталу на його вартість;
- основні напрямки політики управління активами підприємства та їх особливості при використанні стратегічного та оперативно-тактичного фінансового менеджменту;
- оптимальні напрямки інвестиційної політики підприємства та особливості управління реальними і фінансовими інвестиціями;
- критерії прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень щодо забезпечення своєчасної реструктуризації інвестиційного портфеля підприємства;
- сутність, цілі, завдання та методи фінансового планування і прогнозування в системі фінансового менеджменту;
- основні напрямки політики антикризового фінансового управління підприємством, внутрішні та зовнішні механізми його фінансової стабілізації.

вміти:

- застосовувати методичні підходи та інструментарій фінансового менеджменту в процесі управління підприємством;
- формувати та ефективно використовувати систему інформаційного забезпечення для прийняття рішень у процесі управління фінансами підприємства;
- розробляти оптимальну стратегічну та операційно-тактичну фінансову політику на підприємствах різних організаційно-правових форм та різних форм власності з урахуванням їх фінансового становища та кон'юнктури ринку;
- здійснювати розроблення етапів політики управління прибутком за основними напрямками з урахуванням стратегічних та оперативно-тактичних цілей підприємства, а також проводити контроль за її впровадженням;
- розробляти основні напрямки політики управління необоротними та оборотними активами підприємства, використовувати оптимізаційні моделі для визначення оптимального розміру товарно-матеріальних запасів, готової продукції, дебіторської заборгованості та грошових коштів підприємства;
- визначати поелементну вартість капіталу підприємства, його середньозважену вартість, граничну вартість та оцінювати вплив структури капіталу на його вартість;
- самостійно визначати оптимальні шляхи інвестиційної діяльності, застосовувати методи визначення дохідності реальних та фінансових інвестицій;
- застосовувати методичні підходи при розробленні фінансових планів та прогнозів подальшого розвитку з метою досягнення як стратегічних, так і оперативно-тактичних цілей підприємства;
- своєчасно застосовувати зовнішні та внутрішні механізми фінансової стабілізації підприємства з метою запобігання кризового фінансового становища на підприємстві.

2. Зміст лекційної частини курсу

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Сутність фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту та їх значення. Фінансовий менеджмент як система управління фінансами підприємства. Необхідність і умови забезпечення ефективності фінансового менеджменту.

Мета фінансового менеджменту. Основні завдання фінансового менеджменту. Значення максимізації прибутку і ринкової вартості підприємства для реалізації кінцевих інтересів його власників.

Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Об'єкти та суб'єкти фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту. Місце

фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємств. Методи та засоби фінансового менеджменту.

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту

Методологічні основи побудови системи забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Характеристика моделі фінансової інфраструктури підприємства. Системи і методи внутрішнього фінансового контролю.

Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Фінансова інформаційна база та загальні вимоги до неї. Показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Зміст фінансової звітності. Основні користувачі фінансової інформації.

Тема 3. Управління грошовими потоками підприємства

Поняття грошового потоку. Значення грошових потоків у діяльності підприємства. Оптимізація грошових потоків. Види грошових потоків та їх класифікація. Принципи управління грошовими потоками. Складання звіту про рух коштів.

Вхідні грошові потоки і їх характеристика. Зміст і завдання управління вхідними грошовими потоками. Управління грошовими потоками, пов'язаними з операційною діяльністю. Управління грошовими потоками, пов'язаними з фінансовою діяльністю.

Управління вихідними грошовими потоками. Зміст і завдання управління вихідними грошовими потоками. Управління грошовим потоком «Оплата рахунків суб'єктів господарювання». Перерахування коштів до бюджету і цільових державних фондів. Погашення зобов'язань за кредитами та інших боргових зобов'язань. Витрати на оплату праці.

Планування надходження і використання коштів. Розроблення і застосування платіжного календаря.

Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

Необхідність і значення визначення вартості грошей у часі. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Вплив інфляції на зміну вартості грошей. Ризик та його вплив на зміну вартості грошей.

Нарахування простих і складних процентів.

Майбутня вартість грошей та її зміст. Поняття компаундингування. Розрахунок майбутньої вартості грошей з урахуванням анuitетів.

Використання процентного фактора в розрахунках майбутньої вартості грошей.

Поточна вартість грошей і її зміст. Поняття дисконтування та сфери його застосування. Визначення суми дисконту. Визначення чистого дисконтного доходу. Розрахунок поточної вартості ануїтетів. Поточна вартість довічної ренти. Використання процентного фактора в розрахунках поточної вартості грошей.

Урахування фактора часу в розрахунках вартості облігацій та акцій.

Тема 5. Управління прибутком підприємства

Зміст і завдання управління прибутком. Системний підхід до управління прибутком. Інформаційна база управління прибутком.

Управління прибутком від операційної діяльності. Формування прибутку від основної діяльності. Фактори, що впливають на формування прибутку. Зовнішні та внутрішні фактори. Управління формуванням собівартості. Розрахунок граничної виручки і граничних витрат. Аналіз беззбитковості виробництва. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві. Політика максимізації прибутку підприємств. Операційний леверидж.

Управління формуванням прибутку від іншої операційної діяльності. Формування прибутку від фінансових операцій.

Сутність і завдання управління розподілом прибутку. Фактори, що впливають на розподіл загального прибутку. Вплив на розподіл прибутку системи оподаткування підприємств.

Управління використанням чистого прибутку. Аналіз використання прибутку. Створення резервного фонду. Політика розвитку підприємства з використанням прибутку. Дивідендна політика.

Тема 6. Управління активами підприємства

Склад і структура активів підприємства. Оцінка активів. Зміст і завдання управління оборотними активами. Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Визначення оптимальної структури дебіторської заборгованості. Забезпечення ефективного контролю за рухом і своєчасним поверненням дебіторської заборгованості. Методи інкасації дебіторської заборгованості. Методи рефінансування дебіторської заборгованості. Управління грошовими коштами. Оптимізація залишку грошових коштів підприємства.

Джерело формування оборотних активів підприємства та способи забезпечення їх оптимальної структури. Стратегія фінансування оборотних активів: агресивна модель, консервативна модель, компромісна модель.

Управління необоротними активами підприємства. Управління основними засобами, нематеріальними активами.

Тема 7. Вартість капіталу та оптимізація його структури

Сутність капіталу підприємства. Класифікація капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі. Фактори, що впливають на обсяг капіталу. Власний капітал і його формування. Статутний капітал. Пайовий капітал. Резервний капітал. Нерозподілений прибуток. Управління формуванням власного капіталу.

Позиковий капітал. Довгострокові фінансові зобов'язання. Короткострокові фінансові зобов'язання. Кредиторська заборгованість. Управління позиковим капіталом. Управління кредиторською заборгованістю.

Вартість капіталу. Вартість капіталу як міра прибутковості. Норма капіталу. Базова концепція визначення вартості капіталу. Визначення вартості власного капіталу. Вартість акціонерного капіталу. Оцінка позик. Оцінка загальної вартості капіталу. Інфляція та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Фінансовий леверидж. Ефект фінансового левериджу.

Структура капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу. Управління структурою капіталу. Оптимізація структури капіталу. Політика підприємства щодо структури капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

Тема 8. Управління інвестиціями

Сутність і класифікація інвестицій. Зміст та завдання управління інвестиціями. Види інвестицій. Формування інвестиційної політики.

Форми реальних інвестицій і особливості управління ними. Капітальні інвестиції. Види інвестиційних проектів і вимоги до їх розроблення. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Окупність капітальних вкладень та її розрахунок. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємств. Управління реалізацією реальних інвестиційних проектів. Порядок розроблення бюджету капітальних вкладень.

Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Амортизаційна політика підприємства. Використання прибутку. Інструменти довготермінового фінансування інвестицій. Визначення оптимальної структури джерел фінансування капіталовкладень. Прогнозування джерел.

Фінансова та інвестиційна діяльність підприємства. Управління фінансовими інвестиціями. Вкладення коштів у цінні папери. Розміщення коштів на депозитних рахунках. Портфель фінансових вкладень та принципи його формування. Методи оцінки інвестиційного портфеля з урахуванням

ризиків. Диверсифікація інвестиційного портфеля. Ризикові інвестиції (венчурний капітал).

Тема 9. Управління фінансовими ризиками

Економічна сутність фінансових ризиків та їх класифікація.

Основні види фінансових ризиків: валютний, депозитний, процентний, інфляційний, інвестиційний, кредитний. Фактори, які впливають на рівень фінансових ризиків. Визначення рівня ризику і його впливу на фінансовий стан підприємства та на його прибутковість.

Зміст управління фінансовими ризиками. Процес їх прогнозування та нейтралізації у фінансовій діяльності підприємств.

Методи розрахунку ризиків. Економіко-статистичні методи оцінки рівня ризиків. Експертні методи оцінки. Аналогові методи оцінки. Премія за ризик та порядок її визначення.

Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків. Страхування ризиків. Використання механізмів диверсифікації.

Тема 10. Аналіз фінансових звітів

Призначення й види фінансових звітів. Методи оцінки фінансових звітів. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності підприємства згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Зміст і завдання аналізу фінансових звітів.

Бухгалтерський баланс і його значення для аналізу фінансового стану підприємства. Аналіз динаміки і структури активу та пасиву балансу.

Аналіз звіту про фінансові результати підприємства. Аналіз звіту про рух грошових коштів. Критерії і методика оцінки незадовільної структури балансу підприємств.

Система показників фінансового стану підприємства та їх оцінка. Аналіз економічного потенціалу підприємства. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка ліквідності балансу підприємства. Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства і їх оцінка. Показники ринкової ділової активності підприємства.

Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.

Тема 11. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування

Фінансове прогнозування та планування в системі фінансового менеджменту. Цілі та завдання внутрішньофірмового фінансового прогнозування та планування.

Методи фінансового прогнозування та планування.

Бюджетування та його сутність. Види бюджетів. Складання бюджетів (кошторисів). Методика розрахунку основних фінансових показників бюджетів.

Оперативне фінансове планування як основа внутрішньофірмового фінансового контролю.

Тема 12. Антикризове фінансове управління підприємством

Зміст та завдання антикризового фінансового управління підприємством.

Методи прогнозування банкрутства підприємства. Система випереджального реагування на загрозу банкрутства і комплекс запобіжних заходів.

Фінансова санація підприємства як елемент антикризового управління. Досудова санація. Санація за рішенням господарського суду. Менеджмент санації підприємства, його функції та завдання.

Методи фінансування санації підприємства. Управління залученням зовнішніх фінансових джерел та внутрішніми джерелами фінансування.

Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством. Організаційно-фінансове забезпечення реструктуризації підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

Нормативно – правова ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. – К., 1996.
2. Закон України “Про власність” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №20.
3. Закон України “Про підприємництво”// Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №14.
4. Закон України “Про господарські товариства” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №49.
5. Закон України “Про систему оподаткування” // Урядовий кур’єр. – 1997. – 20 березня.
6. Указ президента України “Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії” // Урядовий кур’єр. – 1994. - №31 – 32.
7. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91.
8. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91.
9. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.97.
10. Закон України “Про лізінг” від 16.12.97.
11. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30.06.99.
12. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”” від 6.04.99.
13. Закон України “Про національний банк України” від 20.05.99.
14. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99.
15. Закон України “Про банки й банківську діяльність” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №25.
16. Закон України “Про цінні папери і фіндову біржу” // Нові закони України. Вип. 2-к. - К., 1991.
17. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” // Інформаційний бюллетень. Асоціація українських банків. – 1996. - №12.
18. Алехин Б.И. Рынок ценных бумаг. Введение в фондовые операции. – М.: Финансы и статистика, 1995.
19. Балобанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом. – М.: Финансы и статистика, 1995.
20. Бланк И.А. Управление оборотным капиталом. – К.: Ника-Центр; Эльга, 2000.
21. Бланк И.А. Управление формированием капитала. – К.: Ника-Центр; Эльга, 2000.
22. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. – К.: Ника-Центр; Эльга, 1999.
23. Бланк И.А. Управление прибылью. – К.: Ника-Центр, 1998.
24. Бригхем Е.Ф. Основы финансового менеджмента. – К.: КП “Вазак”; Молодь, 1997.

25. Банкротство. Стратегия и тактика выживания. Часть 1. Как избежать банкротства. – М.: СП МЛИ, 1993.
26. **Быкова Е.В., Стоянова Е.С.** Финансовое искусство коммерции. – М.: Перспектива, 1995.
27. **Ващенко Т.П.** Математика финансового менеджмента. – М.: Перспектива, 1996.
28. **Едророва В. Н., Мизиковский Е. А.** Учёт и анализ финансовых активов. – М.: Финансы и статистика, 1995.
29. **Ковалёв В.В.** Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчётности. – М.: Финансы и статистика, 1998.
30. **Лямина В. А., Воробьёв П.В.** Финансовый менеджмент (управление финансами фирмы). – СПб: Юность, Петрополь, 1994.
31. **Нікбахт Є., Гропелі А.** Фінанси. – К.: Вік; Глобус, 1992.
32. **Нильс А. Сков** Финансы и управление. – Варшава: Изд-во ПРЕТ А.О., 1994.
33. Основы финансового менеджмента: Учебник / Под ред. А.И. Ступицкого. – К., 1996.
34. Фінанси підприємств: Підручник/ Кол. авт. під кер. проф. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 1999.
35. Финансовый менеджмент/ Под ред. акад. Г. Б. Поляка. – М.: Финансы, 1997.
36. Финансовый менеджмент: Практ. пособие / Под рук. Е. Стояновой. – М.: Перспектива, 1996.
37. Финансовое управление компаний / Под ред. Е. В. Кузнецовой. М.: Фонд “Правовая культура”, 1995.
38. **Шим Джейк К., Сигел Джоэл Г.** финансовый менеджмент: Пер. с англ. – М., 1996.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бочаров В.В. методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. – М.: Финансы и статистика, 1998.
2. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов. – М.: Олимп-Бизнес, 1997.
3. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами/ Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1997.
4. Ирвин Д. Финансовый контроль/ Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1997.
5. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. – К.: Лібра. 1998.
6. Стоянова Е.С., Быкова Е.В., Бланк И.А. Управление оборотным капиталом. – М.: Перспектива, 1998.
7. Терехин В.И. Финансовое управление фирмой. - М.: Экономика 1998.
8. Тренев Н.Н. Управление финансами. – М.: Финансы и статистика, 1999.
9. Фишер Р., Юри У. Путь к согласию. – М.: Наука, 1992.
10. Фольмут Х. Контроллинг от А до Я. /Пер. с нем. / Под ред. М.Л. Лукакшевича, Е.Н. Тихоренковой. – М.: Финансы и статистика, 1997.

11. Шарп У., Александер Г., Бейли Дж. Инвестиции/ Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1997.
12. Шеремет А.Д., Сайфулин Р. С. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА-М, 1996.
13. Шеремет А.Д., Сайфулин Р. С. Финансы предприятий. – М.: ИНФРА-М, 1999.
14. Практикум по финансовому менеджменту/ Под. ред. Е.С. Стояновой. – Перспектива, 1998.
15. Реформирование предприятий. Методика и опыт. Библиотека ЗАО «РОЭЛ Консалтинг». – М.: ПРИОР, 1998.
16. Cheeseman H. R. Business Law. The legal, ethical and international environment. Prentice Hall: Englewood Cliffs, New Jersey 07632, USA, 1991.
17. Levy. H. and Sarnat M. Capital Investment and Financial Decisions. Prentice Hall International (UK) Ltd. New York, 1994.
18. Mintzberg. H. and Quin J.B. The strategy process. Concepts, contexts, cases. Prentice Hall: Englewood Cliffs, New Jersey 07632, USA, 1991.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

письмовий іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання:

тестування, оцінка усної розгорнутої відповіді на питання, співбесіда, оцінка письмової відповіді на питання, модульні контрольні роботи.

